

Feest in het donker

Uitleg en vragen bij Esther 2:19-3:15 door Rein den Hertog

Het boek Esther is een heel realistisch en herkenbaar boek. We merkten bij de uitleg van het eerste hoofdstuk al op dat de naam van God er niet in voor komt. God lijkt haast afwezig, zoals velen van ons dat vandaag ook ervaren.

Maar het is meer dan alleen dat. Het boek Esther is niet alleen heel reëel als het gaat om de vraag hoe wij God ervaren, maar ook als het gaat om in wat voor wereld we leven. Esther schetst een wereld waarin goed gedrag niet altijd beloond wordt. Een wereld waarin de brutalen de halve wereld lijken hebben en de zachtmoedigen en de nederigen lijden en pijn hebben. Een wereld waarin eerlijkheid en recht niet altijd beloond worden. Een wereld waarin eigenwijze en brutale mensen die zichzelf centraal stellen vaak als winnaar uit de bus komen.

Herken je het beeld dat schrijver schetst van een wereld waarin onrecht en oneerlijkheid de toon aangeven en brutalen de halve wereld hebben? Welk onrecht springt voor jou het meest in het oog?

Je ziet dat bijvoorbeeld aan hoe de schrijver beschrijft wat er met Mordechai gebeurt. De pleegvader van Esther ontdekt een samenzwering tegen de koning en weet deze via bemiddeling van zijn nicht bij de koning onder de aandacht te brengen. De koning laat een onderzoek instellen en uiteindelijk blijkt alles te kloppen. Het hele gebeuren wordt zelfs opgenomen in de kronieken.

Je zou toch zeggen: alle reden om Mordechai een koninklijke onderscheiding te doen toekomen, of niet? Of om hem een hoge positie aan het hof te geven, toch? Maar wat er ook gebeurt, dat niet! Sterker zelfs aan het begin van hoofdstuk 3 lees je niet dat Mordechai een hoge positie krijgt, maar ene meneer Haman. Niet Mordechai, die zo eerlijk was een naderende aanslag te voorkomen, wordt beloond, maar Haman die een nog veel grotere gruweldaad in gedachten heeft.

Even verderop zie je iets dergelijks gebeuren met Mordechai. Eindelijk is Mordechai trouw aan zijn Joodse achtergrond en staat hij voor zijn identiteit. Hij buigt niet voor Haman, omdat hij een Jood is en bij Gods volk hoort.

Mordechai die voor zijn geloof uitkomt krijgt het zwaar, terwijl Haman die alleen voor zichzelf leeft de wind mee heeft. Gelovigen hebben te maken met tegenslag, terwijl niet-gelovigen voorspoed ervaren. In de Bijbel komt je vaker tegen dat gelovigen dat moeilijk vinden en daarom God vragen om een antwoord (denk bijvoorbeeld aan Psalm 73). Herken je zelf iets van deze vragen? Op welke manier ga je hier mee om?

Maar in plaats van het feit dat deze trouw aan Gods volk hem iets oplevert, of dat God hem ziet staan, levert het hem uiteindelijk vijandschap op. Sterker zelfs: de trouw van Mordechai brengt het Joodse volk in gevaar. Eindelijk is Mordechai zich bewust van zijn Joodse achtergrond, en dan gebeurt er dit...

Soms kan het leven gewoon zo oneerlijk zijn. De mensen die liegen en bedriegen hebben alles wat ze willen en mensen die eerlijk proberen te leven zitten in de hoek waar de klappen vallen.

Ook als gelovige kun je dat zo ervaren trouwens. Je kunt als christen heel zuiver en eerlijk proberen te leven naar wat God van ons vraagt, maar ondertussen zien dat mensen die niets geloven, die er op los leven, veel minder problemen kennen, dat het hen voor de wind gaat. Of erger nog: je kunt juist vanwege je trouw aan God een geweldige baan mislopen of een relatie zien stranden, of...

De aartsvijand van Gods volk

Voordat we verder gaan moeten we echter eerst onze aandacht op Haman richten. Haman is namelijk niet zomaar iemand. Als we willen begrijpen wat er in dit hoofdstuk gebeurt, dan is het zaak dat we eerst eens kijken naar wie hij is.

De schrijver vermeldt uitdrukkelijk dat Haman een nakomeling van Agag is. Agag komen we eerder in de Bijbel al tegen. In 1 Samuël 15 lezen we dat Agag de koning is van het volk Amalek. Dit volk van de Amalekieten zou je kunnen zien als de aartsvijand van het volk Israël. Toen het volk Israël kwetsbaar door de woestijn heentrok na de uittocht uit Egypte overvielen de Amalekieten hen al. En die dreiging is gebleven tot koning Saul in 1 Samuël 15 de opdracht krijgt om eens en voorgoed met de Amalekieten af te rekenen. Heel het

volk Amalek moet met de ban geslagen worden en ook koning Agag zal moeten worden gedood. Maar wat doet Saul? Hij laat Agag in leven en

Ook vandaag is Gods tegenstander bezig Gods volk kapot te maken. Kun je naast de voorbeelden die in de tekst genoemd worden, nog andere manieren noemen waarop hij dit doet? Kun je aangeven hoe hij in jouw eigen leven probeert je bij God vandaan te trekken?

spartaat de buit. Saul de zoon van Kis is ongehoorzaam aan Gods opdracht en weigert definitief af te reken met de aartsvijand van Gods volk.

En nu eeuwen later komen we een nakomeling van Agag tegen die het opnieuw moet opnemen tegen een nakomeling van Kis (Esther 2:5). Dat zit erachter als Haman een Agagiet genoemd wordt: dit is niet zomaar iemand, dit is iemand die vanwege zijn achtergrond al vijandig staat tegenover Israël. De aartsvijand van Gods volk verheft zich weer en probeert Gods volk kapot te maken. Hier in Esther 3 is Gods tegenstander bezig om Gods volk te vernietigen.

Nu kan dit je ertoe brengen te denken: dat is dus niet heel relevant, want dat gebeurt vandaag de dag en in onze westerse samenleving niet meer. Wij hebben niet te maken met vervolging, met geweld. Ons wordt geen angst aangejaagd, dus we kunnen het boekje Esther terzijde leggen. Het gaat toch niet over ons.

Maar de vraag is of we daarmee recht doen aan onze werkelijkheid. Natuurlijk, wij hebben niet te maken met vervolging, met haat, met geweld, maar dat betekent niet dat we niet te maken hebben met Gods tegenstander. Dat betekent niet dat Gods tegenstander er alles aan gelegen is om Gods volk kapot te maken.

Hoe? Bijvoorbeeld door slappe gelovigen te creëren, die bij het eerste de beste zuchtje tegenwind hun geloof vaarwelzeggen. Bijvoorbeeld door de kerkelijke verdeeldheid, die Gods volk van binnenuit kapot maakt. Bijvoorbeeld door onze rijkdom die ons God doet vergeten.

Het lot is Haman niet gunstig gezind

Haman beraamt een gruwelijk plan om het Joodse volk van de aardbodem weg te vagen. Omdat het plan zo gruwelijk is, is het des te opvallender dat de schrijver juist aandacht heeft voor schijnbaar nietszeggende zaken. Eerst vertelt hij de exacte datum waarop de gruweldaad moet worden voltrokken (vers 7) en vervolgens vertelt hij ook nog op welke datum dit bericht wereldkundig gemaakt moest worden (vers 12). Is het nodig dat we dit exact weten? Wat voegt dat toe aan het gruwelijke verhaal? Ogenschijnlijk niets, maar schijn bedriegt. Juist deze data brengen ons op het spoor van God die handelt. Laten we beginnen met de datum waarop een en ander zich moet voltrekken.

Haman gelooft blindelings in het lot. Een grote onpersoonlijke, onkenbare macht stuurt volgens hem de gebeurtenissen in deze wereld. Overtuigd als hij is van de kracht van het lot werpt hij de dobbelstenen om te zien wanneer hij zijn duivelse plan ten uitvoer kan

brengen. Hij zal wel geërgerd opgekeken hebben toen het lot duidelijk maakte dat hij bijna een jaar moest wachten voordat hij z'n plannen tot uitvoering kon brengen. Voor Haman was dit niets anders dan een nare streek van het noodlot.

God houdt Haman aan de teugel. Zou je vandaag de dag ook nog kunnen zien dat God het kwaad aan de teugel houdt? Zo ja, waar?

Maar voor de Joden was dit jaar juist een teken van genade: ze krijgen een jaar de tijd om zich voor te bereiden! Dat is het eerste wat we kunnen afleiden uit deze schijnbaar nietszeggende datum: God houdt Haman aan de teugel en behoedt hem ervoor dat hij zijn plan direct ten uitvoer kan brengen. En ironisch genoeg doet Hij dat door gebruik te maken van het bijgeloof van Haman zelf.

Pesach in het donker

Het tweede is dit: het edict van Haman wordt uitgevaardigd op de 13^e van de eerste maand. Dat zegt ons niet zoveel, maar het is wel belangrijk. De 13^e van de eerste maand is namelijk *de dag voor het Joodse Pesachfeest*. De dag voordat het Paaslam geslacht gaat worden. Probeer je eens voor te stellen: de Joden krijgen de ene dag te horen dat ze binnen een jaar vernietigd zullen worden en de volgende dag moeten ze feest vieren. Wat voor feest zal dat geweest zijn? Lachende gezichten? Gezelligheid?

Natuurlijk niet. Er hing een geweldige schaduw over het Paasfeest van dit jaar. Misschien is de gedachte wel geopperd om het feest maar af te gelasten. Dat zou niet gek zijn.

Maar toch, toch viert het volk feest die 14^e van de eerste maand. Hoe hun gedachten ook geweest zullen zijn. Wat ze ook gevoeld zullen hebben. Ze vieren midden in een diepe duisternis het Paasfeest: het feest dat God een bevrijder is, omdat Hij zijn volk bevrijd uit de slavernij van Egypte.

Zou dat niet juist ook het medicijn zijn geweest voor deze verslagen Joden? Diep terneergeslagen eten ze het Paaslam, de bittere kruiden, het brood en de wijn, en horen ze het verhaal van de wonderlijke bevrijding uit Egypte ... en zo worden ze midden in hun hopeloosheid helemaal gericht op God die bevrijdt. In de diepst mogelijke ellende vieren zij het Paasfeest en worden ze zo bepaald bij God die belooft Zijn volk te zullen redden. Hoe zal Hij redden? Geen flauw idee. Wanneer zal Hij redden? Geen flauw idee. Maar Hij redt. Hij bevrijdt. Dat bewijst dat brood en die wijn. Dat bewijst het lam dat geslacht is.

Zo vieren wij misschien ook best weleens avondmaal, de maaltijd die toch ook ontstaan is tijdens de Paasmaaltijd. Zijn we altijd blij? Misschien niet. Misschien zijn we wel ziek. Misschien hebben we wel intens verdriet. Misschien zijn we bang voor de toekomst.

Het volk viert midden in de ellende het feest van de uittocht en wordt zo herinnerd aan Gods reddende ingrijpen. In de uitleg wordt de lijn doorgetrokken naar de avondmaalsviering in onze kerken. Praat met elkaar door over de vraag hoe je het avondmaal beleeft. Daarbij kun je denken aan de volgende vragen: Zie je ernaar uit om het te vieren? Hoe ervaar jij de vieringen zelf? Kun je aangeven op welke manieren tijdens de viering gesterkt wordt in je geloof? Is het belangrijk dat je de maaltijd viert met broers en zussen, en waarom wel/niet?

Misschien maken we ons zorgen over onze kinderen. Misschien maken we ons zorgen over de kerk.

Midden in al die zorgen, vragen, moeiten, verdriet en pijn, mogen we als gemeente de maaltijd vieren. Omdat we er zin in hebben? Omdat we vol feestgedruis zijn? Nee, omdat Jezus ons roept aan tafel en zegt: jullie hebben het juist nodig dat jullie hier komen. Zoals het volk Israël het nodig had om het

Paasfeest te vieren midden in hun ellende, zo hebben wij het nodig om de maaltijd van de Here te vieren midden in alles wat ons overkomt. We hebben het nodig dat we uit Jezus'

hand brood ontvangen en zo verzekerd worden van Zijn liefde voor ons. We hebben het nodig dat we wijn ontvangen en zo zien – nee, proeven – dat Christus Zijn bloed heeft laten vloeien om ons te redden. We hebben het nodig dat we naast broers en zussen aan tafel zitten, zodat we weten dat we niet alleen zijn.

Midden in dit leven, waarin brutalen de halve wereld hebben, waarin het er vaak onrechtvaardig aan toe gaat, waarin Gods tegenstander bezig is God volk kapot te maken, dekt de Here Jezus de tafel en nodigt ons uit. Nu hoeven we niet langer stuk te lopen op het onrecht van deze wereld. Nu hoeven we niet langer angst te hebben voor Gods tegenstander. Nu mogen we aan tafel zitten bij de Here Jezus Christus en Zijn liefde proeven en hoop ontvangen.